

BEMERKINGEN BIJ HET VERSLAG VAN DE STUDIECONFERENTIE U.E.C. LONDON 1971

door Drs. R. M. Paemeleire

Het artikel van A. J. M. Dubois: „Studieconferentie U.E.C. London 1971. Ontwikkeling van beroepsopvattingen en de U.E.C.” in het septembernummer van MAB jl., kan althans wat de toestand in België aanbelangt tot enige misvattingen aanleiding geven in verband met de beroepsopleiding en -uitoefening.

In tabel I waarin een overzicht wordt gegeven van de theoretische en praktische opleidingen van vakgenoten in de landen aangesloten bij de U.E.C. vinden we voor België de volgende tekst:

<i>Beroeps-aanduiding</i>	<i>Theoretische opleiding</i>	<i>Praktische opleiding</i>	<i>Leeft. bij afstuderen</i>
Reviseur d'Entreprise	Voltooide universitaire of daarmee gelijkgestelde opleiding.	3 jaar praktisch als „stagiaire”. Of 4 jaar vakopleiding en 3 jaar praktisch als stagiaire.	25
Expert Comptable	Aangezien deze titel niet beschermd is bestaan er geen bijzondere eisen.	Voorwaarde voor het lidmaatschap van het „College National des Experts Comptables de Belgique” en andere beroepsorganisaties is het afgelegd hebben van een vakexamen en het aantonen van een praktische vorming.	30

1 Beroepsaanduiding: „reviseur d'entreprise” en „expert comptable” zijn benamingen die gebruikt worden in het franstalig landsgedeelte en overeenkomen in het nederlandstalig gedeelte van België met respectievelijk bedrijfsrevisors en accountant. De titel van revisor (bedrijfsrevisor, bankrevisor) is wettelijk beschermd, wat niet het geval is met die van accountant¹).

Het nazien en waarmerken van de jaarrekening behoort enkel tot de bevoegdheid van de revisor, die in hoedanigheid van deze functie in de regel lid is van het college van commissarissen en dan de titel van commissaris-revisor voert. Tot de activiteiten van de accountant behoren o.m. het adviseren met betrekking tot boekhoudkundige en fiscale aangelegenheden, het voeren van boekhoudingen, het uitvoeren van bijzondere onderzoeken (fraude, schade bij brand), het voorbereiden van fusies of reorganisaties en het verdedigen van de belangen van hun cliënten ten overstaan van de overheidsadministraties (o.m. de belastingadministraties). In de regel is het zo dat de revisor zich in belangrijke mate toelegt op de hierboven onder accountant opgesomde activiteiten.

Daar de titel van accountant niet wettelijk gereguleerd is, dekt de benaming accountant een zeer uiteenlopende deskundigheid. Het voeren van

¹) „De accountant functies en opdrachten”, Vademecum van de accountant N.C.A.B., nr. 1, Nationaal College der Accountants van België, Brussel; - „De functie van commissaris-revisor - beroepsdoctrine”, Instituut der Bedrijfsrevisoren, Brussel; - „Advies over het revisoraat” Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, Brussel. Op 12 juni 1972 werd door de C.R.B. eveneens een advies uitgebracht in verband met de jaarrekening van ondernemingen.

een titel als „Accountant N.C.A.B.” is echter wel beschermd (d.i. een accountant die lid is van het Nationaal College der Accountants van België, de belangrijkste en tevens overkoepelende beroepsorganisatie).

2 Wat betreft de opleiding tot bedrijfsrevisor dient opgemerkt dat het revisoraat zoals geregeld bij de wet van 1 december 1953 (plichten en bevoegdheden van de commissaris-revisor) en 22 juli 1953 (oprichting van het Instituut der Bedrijfsrevisoren) thans aan een grondige studie onderworpen is. Tot op heden wordt wat betreft de opleiding, om toegelaten te worden tot het revisoraat, vereist: dat de kandidaat houder is van een universitair diploma (licentiaat economische, handels- of actuariële wetenschappen, handelsingenieur) en een stage heeft doorlopen bij een bedrijfsrevisor; of een diploma bezit van economisch hoger onderwijs van het korte type en een stage heeft doorlopen en geslaagd is in een examen op het einde van de stage (stageduur min. 3 jaar en max. 8 jaar).

Op 22 juli 1972 werd in verband hiermede door de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven een advies over het revisoraat uitgebracht (bevat o.m. bepalingen in verband met de opdrachten van de revisor, zijn verhouding tot de ondernemingsraad, de vereisten inzake kwalificatie, waarborgen voor zijn onafhankelijkheid en de organisatie van het revisoraat). In het bovenvermelde advies betreffende het revisoraat wordt voor de toekomst vooropgesteld dat de toegang tot het beroep dient voorbehouden te worden aan houders van een diploma van min. vier jaar universitaire studiën of aan personen die 10 jaar ervaring hebben op het gebied van het financieel beheer van ondernemingen en van de boekhoudcontrole. Een bijzondere regeling dient uitgewerkt voor de kandidaten die een speciale licentie (of iets gelijkwaardigs) in het revisoraat hebben behaald. Daarenboven moet de kandidaat, onder toezicht van een voogdijorgaan, gedurende min. twee en max. drie jaar een stage doormaken.

Bij de opleiding tot accountant dient een onderscheid gemaakt te worden naargelang de vooropleiding wat betreft de voorwaarden om tot het lidmaatschap van het N.C.A.B. toegelaten te worden. De kandidaat moet in elk geval een stage doorlopen (principeel 5 jaar) waartoe hij op volgende manieren kan toegelaten worden: het afleggen van een ingangsexamen of houder zijn van een diploma van universitaire studiën (licentiaat economische of financiële wetenschappen, handelsingenieur e.d.m.) of een diploma van het economisch hoger onderwijs van het korte type bezitten (gegradueerde in het boekhouden e.d.m.) afgeleverd door een door het N.C.A.B. erkende onderwijsinstelling.

Tijdens de stage moeten de aspirant-accountants een aantal op de praktijk gerichte seminars bijwonen (zes dagen per jaar in principe) en het tweede jaar slagen in een schiftingsexamen (schriftelijk proefwerk thuis op te stellen en een mondeling examen hierover). Op het einde van de stage moet de kandidaat een proefschrift verdedigen.

3 De onder de rubriek „leeftijd bij afstuderen” vermelde leeftijd voor de accountant in België is misleidend in deze zin dat iemand reeds bv. op

25-jarige leeftijd zijn opleiding volledig kan hebben doorgemaakt (bv. economisch hoger onderwijs van het korte type + stage).

De leeftijd die in het verslag is aangegeven is de minimum leeftijd die het N.C.A.B. als voorwaarde stelt om het lidmaatschap van haar beroepsorganisatie te verwerven en kan dus bezwaarlijk als leeftijd van afstuderen betiteld worden.

4 Waar A. J. M. Dubois in zijn toelichting schrijft dat het aanbeveling verdient dat de Nederlandse collega's op zo ruim mogelijke schaal deelnemen aan de activiteiten van de U.E.C. door het niveau van de beroepsopleiding in Nederland en door het feit dat zij toch veelal in twee vreemde talen redelijk genoeg uit de voeten kunnen, weze het hier toegelaten een lans te breken voor de nederlandstalige Belgische accountants. Het kan niet ontkend worden dat in België - gezien het ontbreken van wettelijke bepalingen in verband met het accountantsberoep - met een heterogeniteit van beroepskennis en -praktijk dient rekening gehouden te worden. Toch beschikt België over een ruim aantal accountants die een met het buitenland concurrentiële deskundigheid bezitten en daarenboven het Engels, het Duits en het Frans beheersen naast het Nederlands.

Het ware belangrijk - en dit op korte termijn (in the long run we are all death) - een Europese vergelijkende studie te maken in verband met de accountantsopleidingen in de landen van de Europese Gemeenschap, waarbij op een vergelijkbare basis de opleidingen in de verschillende landen worden weergegeven. Gedacht kan worden aan een gedetailleerde vergelijking van de inhoud van de programma's en dit uitgedrukt in college-uren.

Maar niet enkel de kennis van de opleiding van de collega's in de diverse landen is belangrijk. Tevens dient een studie gemaakt te worden van de controlenormen en -technieken, die gehanteerd worden (in het bijzonder wordt hier gedacht aan de in de regel niet schriftelijk vastgelegde maar toch latent aanwezige algemeen aanvaarde boekhoud- en controleprincipes). Een dergelijke studie zou een belangrijke stap zijn in de richting van de Europese integratie van het accountantsberoep.

Zowel op nationaal²⁾ als op internationaal vlak (wederzijdse erkenning van de bevoegdheden van de accountants, het ontwikkelen van een titulatuur waardoor het mogelijk is specialisaties binnen het accountantsberoep aan te duiden), zijn er redenen in overvloed om de accountants ertoe aan te zetten een kritische evaluatie te maken van de huidige toestand van het accountantsberoep en in functie van de toekomstige sociaal-economische evolutie de koers te bepalen die door de accountants zou moeten worden gevolgd. Het dient onderstreept dat het initiatief hiertoe dient uit te gaan van het

²⁾ Enkele problemen in verband met het accountantsberoep in België worden aan de orde gesteld door R. Paemeleire: „Het accountantsberoep in België - Enige bemerkingen omtrent het heden en de toekomst” in Maandblad voor Bedrijfsadministratie en -organisatie, 76 (1972) nr. 904 blz. 363-369.

beroep. Dat onder de accountants de jongste jaren een zekere onrust in verband met de toekomst van het beroep heerst, komt duidelijk tot uiting in de literatuur³).

In het licht van de voortschrijdende Europese integratie is het van groot belang dat de accountants zich in de verschillende landen over de accountantsproblematiek zouden bezinnen en dat de respectievelijke accountantsverenigingen tot een gemeenschappelijk standpunt komen zowel wat de eisen in verband met de opleiding tot accountant betreft, als de normen waaraan de accountantscontrole moet beantwoorden. De toekomst zal zijn, datgene wat het beroep er zelf van maakt.

³) „De accountant, morgen? ”, Rapport van de commissie toekomstverkenning aan het bestuur van het Nederlands Instituut van Registeraccountants, september 1971, Amsterdam; - H. M. Anderson, J. W. Giese, J. Booker: „Some propositions about auditing”, The Accounting Review, july 1970; - A. J. Briliff: „Myths today - sad realities to-morrow”, The New York Certified Public Accountant, august 1969; - J. F. Dunkley: „The Impact of Modern Technology on the Public Accountant”, The Australian Accountant, august 1970; - R. S. Gynther: „Accounting in the seventies, or, the decline of the image of accounting”, The Chartered Accountant in Australia, june 1970; - C. T. Horngren: „The Accounting Discipline in 1999”, The Accounting Review, january 1971; - A. W. Howitt: „The accountant in consultancy” (Heden en toekomst van de adviesarbeid van de accountant), Uit het Buitenland, december 1969; - G. S. Odiorne: „The new generation and the accounting profession”, The Journal of Accountancy, may 1971; - W. T. Porter, D. C. Burton: „Auditing in the U.S.: past, present and future”, The Accountant's Magazine, december 1970; - J. Smedley: „Who are these accountants”, Data systems, december 1969; - M. L. Stone: „Specialization in the accounting profession”, The Journal of Accountancy, february 1968.